

Edycja źródeł do dziejów ziemi łomżyńskiej²

Akta sejmikowe ziemi łomżyńskiej [materiał roboczy, z zachowaniem oryginalnej pisowni]³

1675. *Decemb.* 31.

Łomżyń. gr. obl. N 24/272 fol. 342
*Actum Łomzae in curia regia
satho post festum
Circumcisionis Christi Domini
proximo Anno Domini 1676.*

Obtulit generosus Joannes Ignatius Jeziorkowski vexillifer terrae Rozanensis.

Obtulit laudi conventionis terrae Łomzensis.

My dygnitarze, urzennicy i wszystko ziemi łomzińskiej i powiatów do niej należących rycerstwo za uniwersałem **j.kr.m.p.n.m.** wolnemi od nas obranego głosami na miejsce konsultacyom naszym zwyczajne zjachawszy się do Łomży na dzień 31 grudnia roku 1675, obrawszy sobie za dyrektora koła naszego **jmp.** Jana Ignacego Jeziorkowskiego chorążego ziemie rożańskiej i makowskiej, te niżej napisane postanowiliśmy punkta, które **ichmp.** posłom *unanimi consensu* nas wszystkich obranym, to jest, **w jmp.** Wojeciechowi Prazmowskiemu chorążemu nadwornemu koronnemu, łomzienskiemu staroście i **jmp.** Mikołajowi Wojsławskiemu ziemi łomzińskiej skarbnikowi na sejm szczęśliwej **j.kr.m.** koronacyej *prudentia et dexteritate tucoda* podaliśmy.

Primarium to **ichmp.** posłom naszym *ponimus officium*, aby **j.kr.m.p.n.m.** winne imieniem nas wszystkich *rependant* dzięki za ojcowskie około upadłej już prawie ojczyzny pieczołowanie za podjęte przez nieustającą ustawiczność *cum dispendio* pańskiego zdrowia *et jactura fortunarum* na wojnach fatygi za nieprzystające królewskich nadzwyczaj niewczasów, trudy i za wszelką ku całej **rzeczy** miłość.

Wszelkie i na to ciż że **ichmp.** posłowie nasi *impudent* siły i staranie, aby świątobliwie **j.kr.m.p.m.m.** dzieła za odważne *sine exemplo* czyny, za pracowite odwagi przy

---

¹ Realizacja zadania „Akta sejmikowe ziemi łomżyńskiej (1674-1794)” – pozyskanie, edycja źródłowa i popularyzacja na stronie internetowej: www.name.lomza.pl w ramach stypendium Marszałka Województwa Podlaskiego na 2022 rok.

² Edycja źródłowa zrealizowana w porozumieniu z Biblioteką PAU i PAN w Krakowie w ramach podjętego przedsięwzięcia dokonania całościowej edycji źródłowej akt sejmikowych łomżyńskich ze zbiorów Biblioteki PAU i PAN w Krakowie.

³ Odpisy laudów i instrukcji sejmikowych. Rkps 8332 z lat 1674-1794 znajdujący się w Tekach Pawińskiego, przechowywanych w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Materiał roboczy z zachowaniem oryginalnej pisowni.

winnej od nas wszystkich wdzięczności w czemkolwiek pańskiej **j.kr.m.** przez kogo *est derogatum majestati*, w czemkolwiek *jura tejsze regiae majestatis sunt laesa*, aby tak jako najjaśniejsi królowie polscy *antecessores j.kr.m.p.n.m.* nam *dominabantur*, mając *jus plenum* zawsze *patronatus justitiae distributivae potestatem* do dodanych praw *et ad spheram* zwykłych zwyczajów *reducantur* i póki się we wszystkim nie stanie dosyć **j.kr.m.p.n.m.** *laesaeque ejus auctoritate ad nulla* przystępować mają *consiliae* i owszem *defundabunt ichmp.* posłowie, jakoby świeżem jeszcze prawem *in posterum* takowe *caveantur ausus praesentes sine poena* nie były, co jednak *in hoc turbido* ojczyzny nachylonej *statu* dobroci klemencyej samego **j.kr.m.p.n.m.** pokornie *committitur*.

Jako zaś riuna ojczyzny zawojowane od pogan państwa **j.kr.m.** *afficiunt, praemuntque* całą **rzeczp.** tak, aby ..... *regnum* wiary świętej katolickiej bisurmańską nie deptał potencją i ostatka nie pożarł chrześcijaństwa, *incumbit* całej **rzeczyp.** *in communi* radzić o obronie, która *efficatius subsequi* nie może, jako gdy *privata* każdy od siebie dla Chwały Bożej *ne corrunt* dla miłości ojczyzny *in pacatum*, daj Boże, kiedy *tempus amovebit interessa* któremi jeżeliby sejm tak potrzebny zagając kto chciał, zlecamy **ichmp.** posłom, aby do **j.kr.m.p.n.m.** *instant*, jakoby królewską swą *haec interventia divinat* powagą, ta zaś obrona zkaąd i jaka być ma *cum tota rep. in eunda media*.

Gdy prywatne tem bardziej jeszcze publiczne *proprio* zwykł świat *tuere sanguine negotia* daleko więcej dla Boskiej krzywdy dać się *in holo caustum* jest rzecz szczęśliwa, świętobliwa zaś *Divinum innixis* przymnażać *viribus cultum*, który gdy chrześcijańska *propugnat* świętobliwość, a to czasem duchowna *evertit impietas*, gdy nam *constat* od konkurujących do nas o Boską krzywdę braci naszych kolatorów kościoła Panny Przenajświętszej Juchnowieckiej, że tameczny pasterz *devotis* ludu chrześcijańskiego kondekorowany obraz *depretatus est votis*, coby *in privatum jmks.* biskupa **wibołskiego** *ut refertur* miało *cedere commodum, admovebunt operam*, by też *ante omnia* bo *humano ausu spoliatur Deus, ichmp.* posłowie nasi, jakoby już *inquirent rationes*, czemu *in tantum privatna audet*, czego się publiczna tknąć nie **rezolwuje** potrzeba.

Hyberny ustawiczne, przez których widziemy, że żadną miarą być nie może, gdy tak znacznie dobra **j.kr.m.** zubożyły, że po miastach i wsiach jedyne już się stały pustynie, a nie z inszej racyej, tylko z tej, że jedne z niezmiernemi *gravantur* kwotami, drugie zaś ledwo *sentiunt* takową powinność, co przeciw wszelkiemu dzieje się prawu, bo *in nimium praemitur aqualitas* i krew prawie z ubogich toczy poddanych, których łzy osobliwe do Nieba czynią tarany, a za niemi Boska na nas *pugnat vindicta*, zaczem aby albo przez destynowane komisye, albo przez jaki zdrowy środek sprawiedliwie, nie mając ni na kogo respektu,

uformować po wszystkich dobrach *j.kr.m. secundam quantitatem et qualitatem* ich namienioną hybernę *elaborabunt*, oraz *ichmp.* posłowie aby przy dystrybucie hyberny *sub poenis*, które *destinet* prawem *resp. prasentes* zawsze bywali *assignati* od *rzeczyp. commissarii*.

Prawo *ordinationis* książąt *ichm.* Ostrogskich *in rem et sentum reip.* postanowione aby nie trudniło tak potrzebnego sejmku, *transferent ichmp.* posłowie w dobrotliwe *j.kr.m.p.n.m.* ręce, aby roztropną *elucidet* je *j.kr.m.p.n.m.* uwagą mając *in consideratione* wielkie księcia *jmp.* wojewody bełskiego *in remp. merita* nienagrodzone *haereditariarum fortunarum* straty, tak jednak, jakoby *anima ordinationis hujus*, ludzie na obronę *rzeczyp.* przez świątobliwą książąt *ichm.* Ostrogskich *expressa lege* deklarowani pobożność *non deleantur*.

Jeżeli przez co *rzeczyp.* przyprawiono w upadek i ruinami nachylona została, tedy najbarziej przez złośliwe z prywatnego interesu sejmów rwania, aby tedy temu zabieżeć *formare legum incumbit rzeczyp.*, jakoby nie fundując się na prawie *ex malitioso* tylko *emanans fonte* posła, którego protestacya, jeśliby się tak *impius* znalazł, aby w potrzebie *agonizantis reip.* miał ten sejm rwać *pro nulla* poczytana była, czego ustąpić *non liceat ichmp.* posłom naszym.

Jeżeli kiedy osobliwie teraz, *hoc infelicitate* świat polski *plurimis* zagęścił się *exorbitantiis*, z których aby się kiedykolwiek *emandare* mogło, starać się mają *ichmp.* posłowie *et praecari j.kr.m.* aby *scorsivo tempore* sejm do uspokojenia tych to egzorbitancyi złożyć raczył.

Supponimus nieomylnie, że *publica* wyciągać musi *necessitas*, że *rzeczyp. ad contributiones* z sejmiku terazniejszego rzucić się musi, a daj Boże, takim sposobem, aby ubogiego, który *fideliter* zawsze *onera* wypłaca *publica* i bogatego *ad aequaliter contribuendum* pociągnęła, lubo tedy *adinventum* na sejmie przysłych podatków będzie *medium*, jednak my swoim zlecamy to *ichm.* posłom, aby *modum contribuendi* wzięli do braci.

Barzo wielkie *in aequali rep. aequalitas* nasza ponosi *gravamen*, gdy czyli *per injuriam* naówczas posłów czyli przez inną nieszczęśliwość w jednych województwa naszego ziemiach tak jest wywyższona *sympla* podatków, że *in ulterius ferre* nie jesteśmy już *pares*, w drugich zaś tak zmniejszona, że *vix tangunt centenam* podatkowania *partem*, usilnie o to starać się mają *ichmp.* posłowie, jakoby zawieszono *simple* ziem województwa naszego do sejmku, na terazniejszym *desidantur* sejmku.

Między inszemi, które *caelitus destinatas* przez różne sposoby poniesiemy nieszczęśliwościami i to *patimus infortunium*, gdy ubodzy przez ustawiczne suplementów nowych przechody *aggravantur*, tak ciężko ludzie, że czego *hostilitas* nie dokazała, to ta *effecit*

ciężkość iż osiadłości nasze i dobra **j.kr.m.** *in deserta* obróciły się *loco*. Aby tedy inakszy suplementowania regimentów wzięła **rzeczyp.** przed się sposób, *procurant* **ichmp.** posłowie, niemniej to mając w pamięci, aby *injuratis* przez namienione suplementy *fiat satisfactio*, która nim się stanie *ad nulla progrediantur consilia*.

Cięższej i nad te nie uznawamy być krzywdy, gdy nietylko koronnemi, jako się namieniło, *premimur* przechodzącego żołnierza traktami, ale i chorągwiemi różnego zaciągu ludzi **w.k.l.** *opprimimur*, a częstokroć i **pp.** tamecznych asystencyami, co jako *in convulsionem* dzieje się praw i swobód slacheckich, tak aby *in ulterius* już to *non fiat*, *expostulabunt* z **ichmp.** hetmanami **ichmp.** posłowie nasi *et per legem caveant similia*.

Z wielu racyi i respektów aby tak znaczną wojska **j.k.m.** i **rzeczyp.** *non perimat rura*, za rzecz nader potrzebną sądziemy, aby płaca wojska w województwach *currat*, tak jako ją *disposuerat* prawo, w czym *elaborent* **ichmp.** posłowie, aby *nostrae* zwłaszcza *in bonum* ojczyzny całej *spiranti satisfiat intentioni*.

Jako spodziewamy się, że z kontrybucyey pogłównego wielka *exrescere* musiała suma, zwłaszcza kiedy żydowskie do tegoż *accedit* pogłowne, tak na co jest **erogonane** i jeżeli wszystko jest przez namienionych żydów wydane, albo jeżeli zatrzymane, *exolvatur*, należy **ichmp.** posłom dowodne w skarbu *inquirere rationes*.

Aby ludzie *ad obeunda* **rzeczyp.** zgodni *servitia non deferant bene merendi campum*, zlecamy **ichmp.** posłom naszym, aby zasługi światu jawne znacznemi dla publicznych ojczyzny całej funkcyey reprezentowane stratami **jmp.** Franciszka Wysockiego cześnika sochaczewskiego respektu **j.kr.m.p.n.m.** i całej **rzeczyp.** tak zalecili, jakoby z sejmu terazniejszego *suorum* mieć mógł *gratitudinem meritorum*.

Chociaż są dawne prawa i konstytucye o obieraniu deputatów na trybunał koronny z alternat ziem województwa naszego, jednak znaczną w tem ludzi dobrze w ziemiach zasłużonych widzimy krzywdę, gdy godnymi będąc funkcyey namienionej częstokroć przez pańskie promocyje *ab hoc*, gdy w Warszawie elekcyja bywa, *amovetur honore*, a ludzie nieznanymi, *impossessionati in dedecus* ziem *et nobilitatis inponuntur officio*, tedy zabiegając takowym sposobem, *committimus* **ichmp.** posłom, aby *desudent*, jakoby w ziemiach województwa naszego, na które przypadać będzie alternata, obierano *in posterum* na trybunał deputatów. Chcąc mieć zawsze *justitiam distributiviam* w rękę **j.kr.m.p.n.m.**, w niczem jej *derogant*, nie chcemy, bo się na tych, którzy dobrze *merentur*, zna zawsze **j.kr.m.p.n.m.**, jednak gdy *concurrunt* niektórzy na świeże straty, chcąc mieć rekompensę, a dawniejsze odłogiem leżą, zlecamy **ichmp.** posłom naszym, aby na żadne nie pozwalali *largicye*, nawet i **jmp.** wojewodzie sieradzkemu.

Ponieważ **jmp.** Pleszewski tak wiele lat na usłudze skarbowej z wygodą skarbu i ziem wszystkich województwa naszego swoje *officium dextre* odprawował, za co go najjaśniejsi królowie nasi nagradzając *merita* jego *per privilegia sua* dożywotnie przy pisarstwie komory praskiej zostawili, tedy ponieważ *ex occassione praesentis interregni* przez nowe dyspozycje, komora praska i z szopami do zachowania soli zgodnemi, sumptami namienionego **p.** Pleszewskiego wystawiona jest mu odebrana *ultra mentem privilegiorum supplicanti* do sejmiku i zgromadzenia naszego ziemi łomzińskiej *hanc porrigimus dexteram*, aby **ichmp.** posłowie *instant* do **j.kr.m.** i całej izby poselskiej, jakoby i *merita* człowieka w skarbie zasłużonego nie upadały *et privilegia* królów panów, które *per auctoritatem majestatis* być powinny *valida*, a zwłaszcza kiedy *conveniunt cum lege in cassum non vocentur*, komora zaś pomieniona *in instanti restituatur* temu **to p.** Pleszewskiemu *enitentur* **ichmp.** posłowie.

Ledwie że nie w każdej ziemi województwa naszego znajdują się niektórzy, przez co przy publicznych obradach, kiedy ich *[nieczytelne]trutinare* niemasz, *multum detrimenti* ponosimy *suis non intendentes officiales officiiis* z tej przyczyny, kiedy *impossessionatis* rozdają urzędy, których ile się u nas znajdzie, aby je **ichmp.** posłowie na sejmie *declarent pro vacantibus*, a ludziom zgodnym(?) aby je **j.kr.m.** rozdać raczył, *impendent operam*.

Cogodzinne prace ustawiczne *in bonum* ziemi naszej fatygi i niemałe, gdy uważamy dla nas **spezy** tak **w.jmp.** chorążego **n.**, starosty naszego, jako i **jmp.** skarbnika łomzińskiego, lubo równej **ichm.** wynaleść nie możemy kompensy, jednak aby przynamniej *a parte* odnosili od nas *gratitudinem*, na lat trzy czopowe *integrum* ziemi naszej, zaczynając je *a 1 Januarii* w roku 1676 *usque ad expirationem trienni condonamus*.

Te tedy wszystkie punkta i kondycje, jako zgodnie postanowiliśmy, tak aby je **ichmp.** posłowie *promoveant cum sensu reip.*, i coby tylko *salubre* być rozumieli ojczyźnie, aby *non deferant* i owszem wszelkich *ut quaerant modos solvandae et propugnandae patriae plenarium* dajemy *facultatem*, którą aby **jmp.** marszałek koła naszego swoją podpisał ręką, zleciliśmy.

Działo się w Łomży dnia 31 grudnia roku 1675 w kościele farskim.

Jeziorkowski Jan Ignacy chorąży ziemie rożańskiej i makowskiej, marszałek koła rycerskiego.